

Gäller för: Västra Götalandsregionen, Fastighet stöd och service

Giltig från: 2026-06-16

Innehållsansvar: Jonas Nordin, (jonno7), Områdeschef

Giltig till: 2027-12-31

Granskad av: Flera granskare finns - se eftersättsblad

Godkänd av: Styrelsen för fastighet, stöd och service, (SFSS),

Strategisk plan för hälso- och sjukvårdens lokalstruktur i Västra Götalandsregionen

Diarienummer: SFSS 2023-03696

Beslutad av: Styrelsen för fastighet stöd och service, 2024-04-25

Sammanfattning

Bakgrund

Fastighetsförvaltning och fastighetsutveckling utgår ifrån långa planeringshorisonter. Det som planeras och byggs idag förväntas ha en livslängd på 50–100 år. Därför finns ett behov av att beskriva vilka strategiska inriktningar som krävs ur ett lokalstrukturperspektiv för att möta intentionerna i omställningen av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen¹ och principerna för hälso- och sjukvårdens utbud och lokalisering i Västra götalandregionen².

Den strategiska planens syfte

Den strategiska planen för hälso- och sjukvårdens lokalstruktur syftar till att länka samman Västra Götalandsregionens intentioner och mål kring framtidens hälso- och sjukvård med Fastighet, stöd och service lokalplanering. Dokumentet ska utgöra ett stöd för beslutfattare och tjänstepersoner i planeringen för hälso- och sjukvårdens framtida lokalstruktur.

¹ VGR, 2022, Strategi för omställningen av hälso- och sjukvården 2023–2027

² VGR, 2021, Hälso- och sjukvårdens utbud och lokalisering i Västra Götaland

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund.....	2
Den strategiska planens syfte	2
Metod, genomförande och planens disposition	4
Strategiska inriktningar.....	5
Bilagor	8

Metod, genomförande och planens disposition

Den strategiska planen är baserad på intervjuer med sakkunniga, dokumentanalys av befintligt styrande dokument samt scenarioworkshops med verksamhetsrepresentanter. I workshoptillfällena deltog företrädare från NU-sjukvården, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Sjukhusen i Väster, Skaraborgs sjukhus, Södra Älvsborgs sjukhus, Folktandvården, Närhälsan, Regionhälsan, Habilitering & Hälsa, Enhet för Produktionsstyrning och köpt vård, Koncernekonomi, Koncernstab digitalisering samt Fastighet, stöd och Service.

Den strategiska planen beskriver inriktningen för lokalstrukturen ur fyra dimensioner:

- Kapacitet, vilket avser antalet lokaler, ytbehov och behovet av enskilda lokalers storlek.
- Lokalisering, vilket avser var lokalerna behöver finnas rent geografiskt och i förhållande till varandra.
- Funktion och gestaltning, vilket avser logistikbehov och behov på funktion och gestaltning utifrån perspektiv från patienterna, invånarna, medarbetarna och verksamheterna.
- Tekniska krav, vilket avser vilka byggnadstekniska krav som behöver finnas i fråga om exempelvis redundans och robusthet, vårdhygien, teknisk utrustning samt infrastruktur.

Till planen hör också fyra bilagor, som närmare beskriver bakgrunden till arbetet, nulägesbeskrivning och omvärldsanalys, faktorer och utveckling som påverkar framtida lokalstruktur samt beskrivning av workshopgenomförande och resultat.

Strategiska inriktningar

Minska den totala lokalkapaciteten

Flera skäl talar för att det framtida behovet av lokalkapacitet, i förhållande till befolkningsantalet, kommer att vara mindre än idag, i synnerhet i slutenvård, akutvård och öppen specialiserad vård. Förändrade arbetssätt, såsom digital vård (framför allt för öppen specialiserad vård), vård i hemmet och mobila team bedöms medföra att mindre lokalkapacitet behövs för att producera vård i regionens lokaler. För primärvård och tandvård bedöms behovet av lokalkapacitet i stort vara oförändrad eller minskande, även med hänsyn taget till ett utökat ansvar kopplat till omställningen.

Sett till det befintliga beståndet finns också skäl att minska kapaciteten, dels eftersom det i delar av beståndet finns hög vakansgrad, dels eftersom nyttjandegraden jämfört med nuläget bedöms kunna öka.

Ekonomi, kompetensförsörjning och arbetssätt, snarare än tillgång till lokaler, förväntas vara dimensionerande i framtiden. Att minska lokalkapaciteten blir ur detta avseende viktigt, dels för att undvika att ha lokaler som inte används på grund av att de inte kan bemannas, dels för att undvika att lokalkostnader tränger undan vårdbehov.

I fråga om kapacitet måste samtidigt robusthetsperspektivet beaktas, vilket kan komma att medföra begränsningar i hur mycket kapaciteten kan minskas. Beredskaps- och robusthetskrav bör därför tydliggöras och lösningar för att möta dessa på kostnadseffektivt sätt utforskas, exempelvis genom att ha god kännedom om beståndets kapacitet och utforma lokaler som snabbt kan ställas om till andra ändamål.

Bygg ut den nära hälso- och sjukvården – och samlar verksamheter som inte behöver vara nära

Omställningen har svårbedömda effekter på lokalisering och hur verksamheter samlas, vilket medför att en riktning inte entydigt kan pekas ut. Scenarioanalysen pekar mot att regionens lokaler för akutsjukvård och slutenvård i framtiden kommer att vara mer samlade än i nuläget.

Faktorer i omställningen och den tekniska utvecklingen, såsom hälsofrämjande insatser, mer vård i hemmet och ökade möjligheter till vård på distans, väntas göra att betydelsen av lokalisering minskar. Detta talar i förlängningen för en mer samlad vård, eftersom en samlad verksamhet ger bättre förutsättningar att kompetensförsörja och hålla ner kostnader.

En annan viktig faktor i fråga om lokalisering är närsjukhusen, som i styrande dokument pekas ut som en viktig del av den nära hälso- och sjukvården. De ska bidra till att öka tillgängligheten till vården och minska behovet av resande. Verksamheterna på ett närsjukhus ska anpassas efter lokala behov och förutsättningar, vilket innebär att vårdutbudet kan variera. Det är troligt att mer specialiserad vård kommer ges vid närsjukhus.

Flera andra faktorer talar också för att samlokalisering kommer att öka, både som ett sätt att hantera befintliga tomställda lokaler, som ett sätt för verksamheter att hålla ner kostnader och dela resurser, samt som ett sätt att underlätta för invånarna.

Regionen bör bidra till denna utveckling, dels genom att identifiera behov av och möjligheter till samlokalisering, dels genom att skapa förutsättningar för verksamheter att på ett ändamålsenligt sätt dela lokalresurser vid samlokalisering.

Prioritera förutsättningen för effektiva arbetssätt i utformningen av lokaler

Ett stort antal faktorer väntas i framtiden påverka krav på lokalernas funktion och gestaltning. Denna osäkerhet gör det svårt att tydligt kravställa framtida funktion och gestaltning. Att säkerställa att verksamheterna kan arbeta på ett effektivt sätt, och att lokalerna är kostnadseffektiva, kommer att vara kritiskt sett till kompetensförsörjning och ekonomiska förutsättningar.

Att säkerställa funktion som medger effektiva arbetssätt kan innefatta att bygga på ett sådant sätt att fler patienter kan övervakas av färre medarbetare, eller att utforma lokaler och byggnader för effektivitet i

flöden och samband inom och mellan funktioner. Detta skapar förutsättningar för att möta en utveckling där ekonomin försämras och kompetensbrist begränsar verksamheten. Samtidigt kan detta bidra till bättre effektivitet och kvalitet även under mer fördelaktiga förutsättningar.

På motsvarande sätt bör det säkerställas att krav på funktion och gestaltning inte utvecklas på sätt som driver allt för höga kostnader och på sikt blir ohållbara för verksamheterna (sett till driftkostnader). Detta kommer att medföra ett behov av prioriteringar mellan olika krav och värden, för att säkerställa att lokalkostnader inte tränger undan hälso- och sjukvårdens kärnverksamhet.

Minimera kostnadsdrivande byggnadstekniska krav

Kraven på hälso- och sjukvårdens lokaler är i flera avseenden höga och omfattar många olika dimensioner – från vårdhygien och patientsäkerhet till krav relaterande till logistik och tillgänglighet. Kraven väntas i framtiden i många avseenden öka ytterligare, exempelvis i fråga om robusthet, kopplat till klimat och energi, samt i fråga om digital infrastruktur kopplat till FVM och digital vård.

Kostnader för att möta dessa krav belastar i förlängningen hälso- och sjukvårdsverksamheterna ekonomiskt (genom hyreskostnader), vilket gör att det finns risk för att andra behov trängs undan – exempelvis i form av minskat budgetutrymme för anställningar eller inköp av utrustning.

Ur ett helhetsperspektiv är det därför angeläget att krav inte sätts högre än vad som är ändamålsenligt, samt att det är möjligt att utvärdera kostnaden för att möta krav mot andra angelägna behov, i synnerhet om ekonomin i framtiden blir mer ansträngd.

Västra Götalandsregionen, genom Fastighet, stöd och service, bör säkerställa att tekniska krav inte sätts högre än nödvändigt, och att kostnader för att möta tekniska krav synliggörs så att de kan utvärderas mot andra angelägna behov. Detta utesluter inte att höga tekniska krav kan ställas i vissa fall – exempelvis i fråga om patientsäkerhet eller kopplat till högspecialiserad vård.

I fråga om krav som är obligatoriska, exempelvis lagkrav, bör utvecklingen bevakas för att säkerställa en utveckling som ligger i linje med hälso- och sjukvårdens behov och prioriteringar.

Bilagor

Bilaga 1. Bakgrund

Beskriver bakgrunden till den strategiska planen för hälso- och sjukvårdens lokalstruktur samt syfte och metod. Länk till: [Bilaga 1 - Bakgrund, Strategisk plan för vårdens lokal struktur](#)

Bilaga 2. Nulägesbeskrivning och omvärldsanalys

Innehåller genomgång och analys av styrande nationella, regionala och lokala dokument inom fyra olika områden; (1) Ägarens krav, (2) Hälso- och sjukvårdens krav, behov och önskemål, (3) Styrelsen för fastighet, stöd och service och Fastighet, stöd och service uppdrag och roll samt (4) Förutsättningar för befintligt fastighetsbestånd.

Länk till: [Bilaga 2 - Strategisk plan för vårdens lokalstruktur - Nulägesbeskrivning och omvärldsanalys](#)

Bilaga 3: Faktorer och utveckling som påverkar framtida lokalstruktur

Kort beskrivning av faktorer och utveckling som påverkar framtida lokalstruktur och som framkommit under arbetet med den strategiska planen. Länk till: [Bilaga 3 - Faktorer och utveckling som påverkar framtida lokalstruktur](#)

Bilaga 4. Scenarier och workshopresultat

Innehåller beskrivning av workshopmetod, workshopmaterial samt resultat från workshoptillfällena. Länk till: [Bilaga 4 - Scenarier och workshopresultat, Strategisk plan för vårdens lokalstruktur](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Publicerad kopia av arkiverat original

Gäller för: Västra Götalandsregionen, Fastighet stöd och service

Innehållsansvar: Jonas Nordin, (jonno7), Områdeschef

Granskad av: Jonas Nordin, (jonno7), Områdeschef, Ior Berglund, (iobe1), Direktör

Godkänd av: Styrelsen för fastighet, stöd och service, (SFSS),

Dokument-ID: SFSS12798-1550188099-23

Version: 2.0

Giltig från: 2026-06-16

Giltig till: 2027-12-31